

Anbefalinger til den nationale klimatilpasningsplan 2

Sådan kan fremtidens bosætning
modstå øget nedbør og stormfloder

Visualisering af Kongelunden i år 2100.
Udarbejdet af Schönherr for Dragør
Kommune på baggrund af
georefererede dronefotos og
bearbejdet med data i forhold til
havvandsstigninger, grundvand og
regnvand. Kilde: Scalgo

Danmark skal have en klimarobust strategi for, hvor vi skal bygge og bo i fremtiden

Ekstrem regn, stormfloder og stigende grundvand er nu velkendte konsekvenser af klimaforandringerne. Disse vil ramme os oftere og hårdere fremover og udgør allerede i dag en risiko for mennesker, bygninger, infrastruktur, natur og kulturarv.

Det minder os om, at klimatilpasning ikke kun handler om nutiden, men også om kommende generationers mulighed for at videreudvikle det velfærdssamfund, vi kender.

Der handles allerede på klimaudfordringerne, men mange – herunder kommuner, forsikringselskaber og erhvervslivet – efterlyser mere ambitiøse nationale visioner, strategier, retningslinjer og en klimarobust lovgivning. For at kunne skabe værdifulde og retfærdige tiltag har vi brug for klare incitamenter til både langsigtet planlægning og konkrete lokale handlinger.

Klimatilpasning er en samfundsopgave, da udfordringen rammer vores fælles infrastruktur som afløbssystemer og veje, men også vores fælles værdier. Selve finansieringen af klimatilpasningen kan derfor ikke baseres på et forsimplet nyttebegreb. For nytten er ikke kun knyttet til de enkelte grundejere bag beskyttelsen, men også de fælles værdier – markedsomsatte eller ej – der gavner hele samfundet. Det betyder samtidigt, at vi nu må til at tage den åbne, demokratiske samtale om, hvordan vi prioriterer de begrænsede midler vi har, så værdiskabelse går hånd i hånd med klimatilpasning.

Nyeste beregninger fra DTU af de økonomiske konsekvenser af oversvømmelser viser, at skader og udgifter til sikring kun bliver dyrere og dyrere. Jo længere vi venter med klimatilpasning, jo mindre mulighedsrum har vi for de gode løsninger, som skaber samfundsmæssig værdi bredt set. For i modsætning til andre oversvømmelsestruede lande som f.eks. Holland og Indonesien, så har vi i Danmark stadig et mulighedsrum.

Vi skal være på forkant med udviklingen og ikke kun handle, når der i byerne står vand i alle viadukter og op over bogreolen i vores huse. Det er heller ikke realistisk at inddæmme alle Danmarks kyststrækninger eller ådale. I stedet skal der gennem langsigtet planlægning gives meget mere plads til naturen og 'vandets veje' i byerne og i det åbne land.

Danmark har brug for en klar vision for, hvordan vi håndterer et vildere vejr og en målrettet strategi for, hvor vi skal bygge og bo i fremtiden. En national strategi skal både sikre gennemførelse af de nødvendige kortsigtede must-win battles for konkrete klimatilpasningsprojekter og samtidigt tegne en langsigtet vision for, hvordan vores kystbyer og -landskaber skal se ud i fremtiden.

Eftersom der ikke indgår en strategisk vision eller klare langsigtede målsætninger i regeringens Klimatilpasningsplan 1, er det oplagt at lægge trædestenene hertil i den kommende Klimatilpasningsplan 2.

Derfor har den grønne tænketank CONCITO, BLOXHUB og landskabsarkitekterne Schønherr udarbejdet fem anbefalinger rettet mod arbejdet med den nationale Klimatilpasningsplan 2, der forventes at blive præsenteret i 2025.

Anbefalingerne kommer som opfølgning på en workshopserie 'Klimatilpasning og byudvikling: benspænd, værdikæder og muligheder', hvor en række særligt inviterede fagfolk har været samlet for at diskutere finansiering, planlægning, forsikring og investeringer i forhold til klimatilpasning.

[1] [DTU-rapport om økonomiske konsekvenser af oversvømmelser \(2024\)](#) og [DTU-rapport om prisen ved at vente med klimasikring \(2025\)](#)

Anbefalinger

1

En klimarobust rammelovgivning og national strategi for blå-grøn planlægning skal være fundamentet for fremtidens bosætning

2

Vigtige vandhåndteringskorridorer og -zoner bør prioriteres på niveau med kritisk infrastruktur

3

Implementeringen af den grønne trepart bør inkludere klimatilpasning og skabe et blå-grønt fundament for arealanvendelse i Danmark

4

Lokale omdannelseszoner i oversvømmelsestruede områder skal være en vej til nyt liv i lokalområder

5

Mærkningsordning for oversvømmelsesrisiko skal skabe overblik og sikkerhed for fremtidens investeringer

Anbefalingerne uddybes på de følgende sider.

1

En klimarobust rammelovgivning og national strategi for blå-grøn planlægning skal være fundamentet for fremtidens bosætning

En national strategi for klimarobust bosætning skal give klare retningslinjer for, hvor vi skal henholdsvis bygge, beskytte og – om nødvendigt – planlægge fraflytning. Strategien skal indeholde langsigtede visioner og retningslinjer for, hvordan udvikling kan ske i oversvømmelsestruede områder. Det kræver svære prioriteringer at beslutte, hvilke dele af landet der skal og ikke skal klimatilpasses. Men hvis der ikke sker en prioritering, vil nutidens og fremtidens beboere opleve store værditab, stavnsbinding til usælgelige boliger og den sociale sammenhængskraft være i fare.

På et oplyst grundlag skal der udpeges områder, hvor bosætning på sigt ikke skal være mulig i det helt lange perspektiv. Lovgivningen skal samtidigt have et grundigt klimatjek, der kan skabe de rette incitamentsstrukturer for, hvor vi bygger og bosætter os på en bæredygtig måde med respekt for naturværdier og i samspil med naturens kræfter. Det skal tilsammen muliggøre fortsat robuste lokalsamfund og en bosætning på lang sigt, der også kan håndtere fremtidens ekstremvejr.

2

Vigtige vandhåndteringskorridorer og -zoner bør prioriteres på niveau med kritisk infrastruktur

De vigtigste vandhåndteringskorridorer og -zoner til at opsamle, bortlede eller forsinke overskydende vand bør prioriteres på niveau med kritisk infrastruktur som forsyninger, hospitaler og veje. Det er vores fælles frontlinje mod klimaudfordringerne og en uundgåelig del af fremtidens beskyttelse og tilpasning.

Vores byer, kyster og natur er et fælles anliggende, og derfor skal klimatilpasning tænkes ud fra større nationale interesser og i sammenhænge med følsomhed og indlevelse i de lokale kulturmiljøer og natur – og med både faste greb, prioriteringer og planlægning på nationalt niveau.

Værktøjerne findes i et vist omfang i den nuværende lovgivning, men en prioritering af klimatilpasningens værdiskabelse og metoder skal sikre, at vi kan blive med at bo og færdes på en tryk måde i et foranderligt klima.

3

Implementeringen af den grønne trepart bør inkludere klimatilpasning og skabe et blå-grønt fundament for arealanvendelse i Danmark

Danmarks arealer står over for en historisk gentænkning, både set i lyset af det øgede behov for boliger, energianlæg, fødevareproduktion m.m. og målsætningerne i den grønne trepart for omlægning af kulstofrige lavbundsjord, skovrejsning, bedre vandmiljø og mere og sammenhængende natur. Klimaforandringerne har en stor betydning for den fremtidige anvendelse af arealerne – ligesom arealanvendelsen har stor betydning for vandets afstrømning. Planlægning og prioritering af Danmarks arealer skal tage højde for vandets kredsløb og samtidigt understøtte de gode løsninger for at klimatilpasning kan ske i vandoplande. Både fremtidens arealplanlægning og mere plads til vandet kræver helhedstænkning, hvor hensynet til klima og sikkerhed for fremtidige investeringer går hånd i hånd med social og økonomisk bæredygtighed.

4

Lokale omdannelseszoner i oversvømmelsestruede områder skal være en vej til nyt liv i lokalområder

I de områder, hvor kampen mod vandmasserne på lang sigt gør det vanskeligt fortsat at bo, skal der lægges planer for omdannelse, som giver værdi for både mennesker og natur. De udpegede omdannelseszoner skal gradvist omdannes via målrettede puljer og ved en ny forenklet forsyning og infrastruktur, nye byggemetoder og bebyggelsestyper, som kan danne ramme for nye investeringer, boformer og fællesskaber.

De mennesker, der bor og bruger byerne og de udsatte områder, skal være i centrum for udviklingen – det sikrer både tryghed og ejerskab. Derfor skal omdannelsen ske løbende og planlagt over tid, så det sikres, at eksisterende grundejere ikke mister al deres værdi fra den ene dag til den anden.

Denne form for planlægning giver mulighed for en mere forudsigelig udvikling af vores lokalområder i samspil med en langt vådere natur i et transformeret landskab af vådområder, enge og søer. I byerne vil vandet tilsvarende komme til at spille en mere synlig rolle, men det kræver, at vi giver vandet plads.

De lokale planer for så store forandringer må naturligvis baseres på lokalsamfundets politiske, sociale, kulturelle, miljømæssige og naturmæssige værdier - med øje for fremtidige generationers behov.

Mærkningsordning for oversvømmelsesrisiko skal skabe overblik og sikkerhed for fremtidens investeringer

Et oplyst vidensgrundlag og beregninger af muligheder for mere langsigtet værdiskabelse er en forudsætning for fornuftige investeringer på boligmarkedet og for investeringer i klimatilpasning. I dag skal man have en energimærkning tilknyttet sit hus ved salg og der skal laves en tilstandsrapport med kategorierne grå, gul eller rød. En "vandmærkningsordning" kunne være én af vejene til at gøre det muligt at kende sin oversvømmelsesrisiko og de tiltag, der allerede er gjort for at beskytte områderne, kollektivt eller individuelt. Ordningen skal kobles til udpeging af beskyttelses- og omdannelseszonerne, så der styrkes sammenhængen mellem viden, investering og fremtidssikring – på både arealniveau og for den enkelte ejendom – og desuden give incitamenter til forebyggelse og klimatilpasning.

Anbefalingerne er udarbejdet af:

Anna Esbjørn & Mia Holmbo Lind, CONCITO

Rikke Juul Gram & Sanne Slot Hansen, Schønher

Lotte Christina Breengaard, Mads Lønne & Ann-Britt Elvin Andersen, BLOXHUB

Tak til

Per Skougaard Kaspersen, DTU
Marianne Skov, Rambøll
Trine Stausgaard Munk, Rambøll
Inger Borchmann, Grandville
Emmely Staghøj, Dansk Kyst- og Naturturisme
Brian Gardner Mogensen, Realise Danmark Aps
Melissá Van Gerwen, Metropoolregio Amsterdam
Karsten Arnbjerg-Nielsen, DMI, Nationalt Center for Klimasikring
Helle Osmer Clausen, CIP Fonden
Kirsten Truberg, Køge Kommune
Rikke Sø Andersen, Køge Kommune
Carsten Christiansen, Køge Kommune
Simon Leth, Køge Kommune
Hanne Holmberg Stolz, Køge Kommune
Alexander David Clark, Schönherr
Ulla Pia Geertsen, Vejle Kommune
Lisbeth Wolters, Vejle Kommune
Frederik Friborg Nielsen, Vejle Kommune
Tine Aabye, Forsikring & Pension
Jakob Hjortskov Jensen, HOFOR
Susanne Skov-Mikkelsen, HOFOR
Jane Drejer, HOFOR
Samantha Hoffmann, HOFOR
Mikkel Henriques, Realdania
Per Sørensen, Kystdirektoratet
Mia Manghezi, PensionDanmark
Christian Bjoljahn, KLAR Forsyning
Jacob Rask, BLOXHUB
Per Andreasen, Københavns Kommune
Lars Jensen, Københavns Kommune
Victoria Cobeña, arkitekt og landskabsarkitekt
Sarah Brudler Friis, Envidan

Visualiseringen fra Kystvejen i Strøby Egede i 2070. Udarbejdet af Schönherr for Stevns Kommune på baggrund af georefereret foto og bearbejdet med data i forhold til akut erosion ved en 100 års hændelse. Kilde: Kystplanlægger